GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vuxnas inflytande på barns fantasi och verbala kommunikation genom lek

-En kvalitativ observationsstudie om hur vuxnas närvaro influerar barns fantasi och verbala kommunikation i leken.

Namn: Mbayang Njie, Suzan
Cetin & Najma Mohamed

Program: Förskollärarprogrammet

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT24
Handledare: Kristin Wiksell
Examinator: Johannes Lunneblad

Nyckelord: Fantasi, Verbal kommunikation, Fri lek, Förskola, Barn, Deltagande, Inflytande

Abstract

Studiens ändamål är att undersöka hur vuxnas närvaro påverkar barns verbala språk och fantasi under leken. Vår studie är en kvalitativ observationsstudie och utifrån planerade observationer som vi har genomfört på tre olika förskolor i en större del av Västra Götaland så har vi rent fysiskt fått ta del av barnens konversationer i verksamheterna. Språket spelar en betydelsefull roll i barns omvärld och leken skapar mycket utrymme för barnen att kommunicera på olika sätt. Läroplanen för förskolan (Skolverket 2018) belyser hur språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. En annan belysande punkt som framställs av läroplanen (Skolverket 2018) är att barnen lär sig genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande men också genom att iaktta, samtala och reflektera. Vi anser att vi har fått en mer visuell framställning av vårt syfte när vi genomförde våra observationer. Studien utgår från två frågeställningar vilket är följande: 1. Vilka möjligheter för fantasi uppstår när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom lek? 2. Vilka svårigheter för verbal kommunikation kan uppstå för barn när vuxna deltar i leken?

Resultatet av studien visar hur vuxnas närvaro barns verbala konversationer ändras när en vuxen är involverad i deras lek. Detta blir möjligt när den vuxne ställer följdfrågor och utmanar samt uppmuntrar barnen i gemensamma samtal. Studien visar även hur det blir en stor ändring i barnens uppmärksamhet när den vuxne är involverad i deras lek, barnen dras till vuxna och uppvisar en exalterad reaktion när den vuxne visar intresse för deras lek. Resultatet visar även att barn tycker om att leka med andra barn, främst deras kompisar i förskolan men delar gärna med sig av deras skapelser, intressen, leksaker och upplevelser när man som vuxen uttrycker en viss nyfikenhet för det de gör. Ju mer frågor den vuxne ställer desto mer vill barnen visa, specifikt när den vuxne utstrålar en positiv och samspelande atmosfär där barnen kan känna sig trygga och uttrycksfulla.

Förord

Vi vill först av allt tacka alla inkluderade som har hjälpt till att göra denna studie möjlig samt tacka varandra för hur vi har fått vår arbetsprocess att fungera så smidigt och hur vi har stöttat varandra under denna korta och påfrestande tid. Slutligen så vill vi tacka alla barn vars härliga konversationer som vi fick ta del av och till personalen i förskolorna som har varit så tillmötesgående och välkomnande under våra besök.

Innehållsförteckning

Förord…… 3

Innehållsförteckning…….. 4

1 Inledning……... 6

2 Syfte och frågeställningar…… 7

2.1 Syfte…….. 7

2.2 Frågeställningar…… 7

3 Tidigare forskning…… 8

3.1 Barns verbala kommunikation i leken……... 8

3.2 Vuxnas inflytande i barns språk och lek…… 10

3.3 Sammanfattning av tidigare forskning…….. 11

4 Teoretisk utgångspunkt……..…….. 13

4.1 Det sociokulturella perspektivet…… 13

5 Metod och genomförande……... 15

5.1 Kvalitativ forskningsmetod…….. 15

5.2 Urval……. 15

5.3 Deltagande observation…… 16

5.4 Studiens genomförande…… 18

5.5 Analysmetod……. 18

5.6 Reliabilitet, Validitet och Generaliserbarhet……. 19

5.7 Etiska överväganden……. 20

6 Resultat och analys……... 21

6.1 Vilka möjligheter för fantasi uppstår när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom leken?..... 21

6.2 Vilka svårigheter för fantasi kan uppstå när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom leken?..... 24

7 Diskussion och Avslutning…….. 27

7.1 Metoddiskussion…… 29

7.2 Förslag på vidare forskning……... 30

8 Referenslista……..... 31

9 Bilagor…….. 33

Bilaga 1 Informationsbrev till vårdnadshavare……. 33

Bilaga 2 Samtyckesblankett…….. 34

1. Inledning

Läroplanen för förskolan (2018) skriver att för barn är det lek i sig som är viktigt. I lek får barnen möjlighet att imitera, fantisera och bearbeta intryck. På så sätt kan de bilda sig en uppfattning om sig själva och andra människor, lek stimulerar fantasi och inlevelse. Denna studie handlar om barns verbala kommunikation i lek och som en fördjupning i detta så kommer vi att belysa hur vuxnas inflytande i barns fantasi och verbala kommunikation syns i leken. Evaldsson (2020) beskriver att genom språk och sitt sätt att kommunicera med andra utforskar och utmanar barn på ett kreativt sätt sin sociala verklighet. Evaldsson belyser även att genom att delta i olika former av kommunikativa praktiker lär sig barn samtidigt det sociala livets grammatik och spelregler för hur de ska hantera de sociala utmaningar de möter i sin vardag. För barn utgör det ständigt pågående lekandet en vardaglig och närmast självklar aktivitet. Vår studie utgår ifrån en utvecklingsstudie och vi är intresserade över hur fantasin och den verbala kommunikationen blir synlig i leken för barnen när en vuxen är närvarande. Detta är betydelsefullt att undersöka eftersom vuxna spelar en viktig roll för barnens språkutveckling i förskolan. Vi anser att detta är viktigt då både lek och språk spelar en viktig roll i barns utveckling samt att vuxnas deltagande påverkar hur barn kommunicerar i leken.

Baserat på vår studie så har vi hämtat stöd ifrån vad Johansson (2011) utvecklar om en samspelande atmosfär, författaren belyser att i en samspelande atmosfär skall den vuxne vara lyhörd för barnet och närvarande i barns livsvärldar vilket innebär att den vuxne visar nyfikenhet till det barnet gör samt visar förståelse för barnets upplevelse i alla situationer. Författaren poängterar att den vuxne ska arbeta med att vara nära, bemötande samt förståeliga kring barnens intressen och vilja, detta innebär även att fokuset ska ständigt riktas mot barnet. Det finns en fysisk och psykisk närvaro i det barnen gör, det handlar om att man har ögonkontakt, är nära i kroppshållningen och har samspel. Tiden fokuseras på att vara engagerad i barnet och att det är ett ömsesidigt möte mellan den vuxne och barnet, där vuxna och barn möts som deltagande objekt. Leken är en central och övergripande del av barns verbala språk samt att leken lämnar utrymme för kreativitet, lärande, utveckling, fantasi och föreställningsförmåga. Vygotskij (1995) beskriver att grunden för barnets skapande finns redan i leken. I leken tolkar barnet sina upplevelser och ger dem liv, dramatiserar och förvandlar och överdriver genom att framhäva det typiska. I leken berättar barnet en historia, och lek och berättelse hör ihop.

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syftet med vår studie är att undersöka den verbala kommunikationen hos barn i förskolan genom leken. Det centrala fokuset i studien kommer att ligga på barns fantasi och hur vuxnas inflytande kan påverka detta i den verbala kommunikationen. Ett av våra centrala begrepp som synliggörs i texten är fantasi. Vygotskij (1995) förklarar att begreppet fantasi kan definieras som allt som är overkligt och allt som inte hör ihop med verkligheten. Ett annat begrepp som framgår i hela texten är barns verbala kommunikation. Evaldsson (2020) beskriver den verbala kommunikationen som en betydelsefull del i barns sociala relationer och lek, detta bidrar till möjligheter för barn att utveckla kommunikativa strategier som kan vara användbara i leken. Vi har därmed haft fri lek som ett av våra centrala begrepp i studien. Detta begrepp beskriver Evaldsson (2020) som en aktivitet där barnen själva förhandlar om vad de ska leka med och med vem. Barnen styr leken utifrån sina egna intressen.

2.2 Frågeställningar

1.Vilka möjligheter för fantasi kan uppstå när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom leken?

2.Vilka svårigheter för fantasi kan uppstå när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom leken?

3. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi att redogöra för tidigare forskning som vi har samlat in och undersökt, studierna har vi kopplat till vårt val av ämne. I detta kapitel tydliggörs vad forskarna säger om lek samt hur barns fantasi och verbala kommunikation kan kopplas till detta. Vi vill dessutom uppmärksamma att forskarna har utgått ifrån olika tillvägagångssätt i deras studier men att det centrala fokuset ligger på barns lek och språk. Avslutningsvis presenteras en sammanfattning av studierna från tidigare forskning.

3.1 Barns verbala kommunikation i leken

Pui Chi Keung och Kit Ho Fung (2019) har i sin studie undersökt och analyserat hur ett lekbaserat lärande kan gynna barns utveckling samt vilka aspekter barn ser i lek. Syftet med studien är att granska vad barn har för unika uppfattningar och synsätt i leken. Författarna har utgått ifrån gruppintervjuer med 10 barn från 4-6 årsåldern i Hong Kong där de har fått ta del av hur barnen tycker och tänker i relation till lek. De belyser hur lekens betydelse för barn länge har definierats av vuxna och att barn har setts som passiva subjekt vars lärande och utveckling har observerats av vuxna. I studien så har författarna valt att lägga mer fokus på barns perspektiv, det vill säga vad barn tycker och tänker. Författarna uttrycker vikten av att utforska barns uppfattning om lek samt hur pedagoger går tillväga för att tillgodose barns lekupplevelser. Genom att utgå ifrån barns synsätt så hoppades författarna att de kunde med sin studie framhäva den signifikanta betydelsen av att respektera barns agens när de deltar i lek. Författarna menar att barns val och intressen är drivkraften för att bygga upp kunskap, färdigheter och förståelse. Författarna har utgått ifrån Vygotskijs teorier om barns utveckling, författarna beskriver att Vygotskij såg lek som en faktor i barns kognitiva utveckling och att språk och sociala interaktioner spelar en essentiell roll i lek. Författarna framställer hur Vygotskij satte en hög betoning på social konstruktivism, vilket fokuserar på de förbindelser mellan barn och deras sociokulturella kontext när de leker och interagerar i delade upplevelser. Ett viktigt tillvägagångssätt som lyfts fram av författarna är att lärare bör minska deras begränsningar och restriktioner i lek och istället låta barnen själva välja vilka leksaker som de vill leka med, bjuda in de lekkamrater som de vill ha med i sin lek, samt att sätta upp ett sätt att leka i fri lek utifrån barnens egna preferenser, förmågor och livsupplevelser.

Jonsson och Thulin (2019) har i en studie undersökt barns frågor i lek. Författarna utgår ifrån datamaterial bestående av videoobservationer, i observationerna har författarna studerat hur förskollärarna har filmat olika sekvenser som de har initierat där de har deltagit i aktiviteter där leken tar plats. Studien utgår ifrån hur lekresponsiv undervisning i förskolan kan främja barns utveckling samt hur barns frågor analyseras i lek. Författarna beskriver hur frågorna som barnen ställer kan förstås som språkliga handlingar, frågor indikerar därför vad som är i fokus för barns uppmärksamhet och säger något om hur barn förstår vad de leker. Syftet med studien att utveckla insikter om vad vi kan lära av barns frågor för att kunna utforma och problematisera förskollärares undervisning i lek. Forskarna diskuterar barns frågor i lek för att förstå barns perspektiv, barns perspektiv ses här i betydelsen hur barn förstår och ger uttryck för vad de är engagerade i. Forskarna fokuserar på hur barns frågor kan relateras till lärande, i studien ses barns frågor som uttryck för nyfikenhet och en vilja att undersöka och förstå sin omvärld.

Björklund och Palmer (2019) genomförde en studie där de med utgångspunkt i 62 videodokumentärer följde hur förskollärare deltar i barns lek i olika leksituationer. Syftet med studien var att observera vad som sker med leken i förhållande till barnens intentioner samt hur målstyrda lekar kan integreras i processen utan att lekens intentioner förändras det vill säga att den målstyrda leken har ett ändamål och ett syfte men att det är barnens initiativ, intentioner och agens som tar plats i lekens gång. Författarna beskriver att för att den målstyrda leken ska kunna framgå så bör interaktionen mellan förskollärare och barn samtidigt riktas åt målet för leken samt att barnen förstår innehållet i leken. Författarna har utifrån deras resultat bemärkt hur de 62 videodokumenterade situationerna representerar en bred variation av lek, exempelvis lek med färg, rollek, bygglek och regelstyrd lek. Författarna har visat hur dokumentationerna synliggör hur lek är mer eller mindre öppen vilket kan skapa begränsningar men är samtidigt nödvändigt för att skapa en gemensam ram för vad som är möjligt att göra i leken.

Engdahl (2011) studie upplyser hur de yngsta barnen i förskolan kommunicerar med varandra genom leken. Författaren poängterar att leken är den mest vanliga sysselsättningsformen för barns utveckling samt att lek är en kulturell ställning som har en stark och betydelsefull koppling till förskolan. Författaren har undersökt hur barn är sociala personer i förskolans miljö samt att leken bygger på samspel och kommunikation, det är i leken som de sociala samspelen tar plats. Författaren har med hjälp av olika observationer i ett större område i norra delen av Sverige observerat ettåringarnas interaktion och kommunikation under fria lekstunder, barngruppen bestod av 15 barn, alla ett till tre år gamla. Resultatet av studien visar att ettåringarna under de fria lekstunderna mestadels leker tillsammans i de gemensamma lekarna, barnen leker olika sorters lekar exempelvis rörelselekar, jage, i dockvrån och mycket mer. Barnen följer varandra i leken och inspireras av vad andra barn gör i leken, barnen uppmärksammar varandra, de samspelar och uppnår samförstånd. Leken bygger på att förstå varandras känslor och delad uppmärksamhet, detta skapar en gemensam lekkultur som alla barn kan ta del av. Författaren belyser även vikten av kamratkulturer i leken, vilket byggs upp i handling och i interaktion mellan barnen.

Lacerda (2012) har i sin studie undersökt att under småbarnsåren utvecklas barns språkliga kommunikationsförmåga snabbt, och att deras omgivning spelar en betydande roll i denna utveckling. Även om barnet utsätts för språk från födseln är det först vid cirka 2 års ålder som det börjar visa tecken på att ha förstått språkets grundläggande kombinatoriska principer. Detta innebär att barnet börjar förstå hur ord kan kombineras för att skapa meningsfulla satser och uttryck. Författaren menar att talspråkets utveckling hos barn påverkas initialt av deras anatomiska och fysiologiska förutsättningar, men det domineras tidigt av interaktionen mellan barnet och dess miljö. Utan en fonetisk och lingvistisk teori är det svårt att bedöma om avvikande utvecklingsmönster är patologiska eller kan förklaras av barnets egenskaper, språkliga strategier eller miljö. Vanliga uttalsfel, som att säga “t” istället för “s”, beror på bristande fin motorisk kontroll, medan övergeneraliseringar, som att säga “gedde” för både “gav” och “gick”, är positiva tecken på förståelse för språkstrukturer. Ett flerspråkigt barn skiljer sig från flera enspråkiga barn i samma kropp - det handlar inte om att vara "dubbelt enspråkig", utan om att ha två autonoma språksystem som interagerar. Vid brist på ord kan det ena språket komma till hjälp.

3.2 Vuxnas inflytande i barns språk och lek

Magnusson och Pramling Samuelsson (2019) studie belyser hur affärslek i förskolan har en betydande roll i barns språkutveckling samt hur skriftspråkliga verktyg kommuniceras i lek. Studiens empiriska material utgår ifrån olika videoobservationer av återkommande affärslek i en förskola i en större del av Sverige. Författarna förklarar hur studien bygger på empiri från ett tema som en förskollärare har haft med sin barngrupp under en längre tid. Analysen utgår från fyra videofilmer som dokumenterar lek. Författarna beskriver att syftet med studien var att studera hur skriftspråkliga verktyg synliggörs i samspel mellan barn och förskollärare för att stödja barns symbolförståelse. Utifrån resultaten av studien så kom författarna fram till att skriftspråkliga verktyg som begrepp och distinktioner som förs in i leken och approprieras av barnen ger betydelse för lekens fortsättning. De ord och begrepp som barn lär sig i leken sätter mening för lekens innehåll. Författarna beskriver vikten av att förskolläraren använder skriftspråkliga handlingar så att skriften fyller en funktion och blir nödvändigt för barnen i leken. Resultaten i analysen visar även att förskollärare och barn skiftar mellan att tala s*om det är* och *som om* det vill säga att de skiftar mellan verkligheten och låtsasvärlden. Här spelar språket en betydande roll då både barn och förskollärare behöver kommunicera om vad de gör och vad som händer i leken.

Nilsson m.fl. (2016) presenterar en observationsstudie där syftet är att synliggöra hur förskollärare arbetar med lärande och utveckling genom barns lek och utforskande i svenska förskolor. Författarna menar att detta inte tas hänsyn till och att förskollärare på många observerade förskolor inte implementerar dessa metoder vid den fria leken mellan barnen. Författarna poängterar att förskollärare bör ta tillfället i akt och rikta barnens lek till ett specifikt mål som till exempel språk.

Puteh och Ali (2013) studie syftar till att ta reda på förskollärares uppfattning om användningen av ett lekbaserat förhållningssätt i relation till språk och läskunnighetsutveckling hos förskolebarn i Malaysia. Som utgångspunkt belyser författarna hur lek spelar en viktig roll i barns utveckling. Vidare beskriver författarna hur språkutveckling är övervägande för att barnen ska kunna bemästra sociala regler, uttryck, förstå tankar, känslor och idéer. Genom att interagera med vänner och vuxna lär sig barnet att utveckla språkkunskaper, det finns en stor koppling mellan lek, språk och läskunnighet hos små barns utveckling. Vygotskijs teorier inom det sociokulturella perspektivet spelar en övergripande del i studien. Vygotskij menar att lek är ett medel för sociala interaktioner. Författarna tog ställning till hur förskollärare tycker och tänker då alla har olika uppfattningar om det valda ämnet. Studien utgick från en enkätundersökning vilket författarna använde som insamlad data. Respondenterna bestod av 60 lärare från fyra myndigheter som bedriver förskoleundervisning och av de 60 respondenterna fick de svar från 51 deltagare. Resultatet av studien visar hur lärarna har en positiv respons mot ett lekbaserat förhållningssätt hos förskolebarns språk och läskunnighetsutveckling. De ansåg att barn tycker om att leka och delta aktivt i leken.

Wasik och Jacobi-Vessels (2016) studie visar hur vuxna kan främja och möjliggöra barns språkutveckling under lekaktiviteter med hjälp av scaffolding vilket författarna beskriver som ett stödjande hjälpmedel där den som är mer erfaren och kunnig hjälper någon annan som inte klarar av att utföra en uppgift på egen hand. Lek är en betydelsefull aktivitet i barns vardagsliv, genom leken utforskar barn sin omvärld och bygger upp nya kunskaper. Författarna beskriver hur vuxna kan stödja barns språk under lek genom att använda forskningsbaserade strategier som att ställa frågor som uppmuntrar och inspirerar barnen att

utöka och utveckla sina svar samt få nya förfrågningar. Utifrån den strategin kan lärare ge barnen mer innehållsrik och utvecklande feedback, vilket ger barnen möjlighet att svara på vuxnas frågor och kommentarer. Syftet med studien var att bidra med olika strategier för att vuxna ska få möjlighet att använda sig av scaffolding för att hjälpa barn med deras språkutveckling under lekens gång samtidigt som barnen styr sina egna lekaktiviteter. Författarnas centrala fokus ligger på den fria leken vilket beskrivs som en barninitierad aktivitet där barnet har full kontroll över lekens gång. Den fria leken erbjuder möjligheter till självuttryck, kreativitet och motivation utan en vuxens inflytande. Trots att de alla är viktiga aspekter i relation till leken så argumenterar författarna om att när barn leker själva eller med andra kamrater så utgår lekens innehåll vanligtvis ifrån idéer och aktiviteter som barnen redan känner till eller är bekanta med. Detta kan leda till begränsningar för barnen att lära sig om nya idéer, vuxna kan erbjuda unika möjligheter speciellt för barns språk och konceptutveckling under lek. Resultatet av studien visar hur författarna diskuterar om att vuxna har potential att bygga upp barns språk och utveckla sitt ordförråd under leken. Genom att tillåta barn att välja riktning och innehåll i leken så kan detta utveckla möjligheter att fånga barns intresse och nyfikenhet. Hur vuxna tar ställning till barns erfarenheter kommer att bidra till att utveckla barns tänkande.

Pramling och Wallerstedt (2019) presenterar ett forskningsprojekt som fokuserar på en lekbaserad undervisning samt hur pedagogen bjuds in eller deltar i barnens lek. De menar att lekbaserad undervisning är en teoretisk utveckling av utvecklingspedagogiken vilket resulterat i varför Pramling och Wallerstedt har valt att påbörja ett forskningsprojekt kring detta ämne. Denna teori är genom en kombination av utvecklings/forsknings projekt empiriskt förankrad samt framställer kunskap från flera olika disciplinära regler och traditioner. I det presenterade forskningsprojektet har förskollärare och andra aktörer som bland annat förskolechefer och utvecklingsledare tillsammans med forskarna studerat olika metoder och strategier som förskolläraren använder för att söka in och delta i barnens lek. I detta perspektiv så uppfattas inte begreppet lek som någonting att grunda undervisningen på utan handlar snarare om att utifrån empiriska studier som finns i förskolan argumentera inom utvecklingspedagogik för hur viktigt det är att leken integreras med undervisning samt att förskollärarens roll blir att agera som "dialogpartner”. Under projektet har videodata framställts av förskollärare i Göteborgs förskolor som varit fortlöpande under tre års tid och som kontinuerligt diskuterats av förskollärare tillsammans med forskare, förskolechefer/ledare. Information som har analyserats visar att olika begrepp har varit mycket essentiella för att förstå de olika sortens aktiviteter som varit i fokus samt fungerat som en hjälpande hand för att säga något om de vardagliga aktiviteterna/situationerna som presenteras i förskolan.

3.3 Sammanfattning av tidigare forskning

I detta avsnitt redovisas en sammanfattning av den forskning som vi har presenterat i det tidigare avsnittet, här kommer olika forskningsstudier att presenteras utifrån de mest relevanta för studien. En tydliggörande punkt från det tidigare avsnittet är hur lek och språk går hand i hand samt att de samspelar med varandra väl, specifikt i olika aktiviteter där barnen kan vara aktiva deltagare. Pui Chi Keung och Kit Ho Fung (2019) var intresserade av barns perspektiv samt hur det kan vidareutvecklas, författarna ansåg vikten av att ta vara på barns åsikter om lek det vill säga vad barnen tycker och tänker kring lek än att man endast utgår från vuxnas perspektiv. Jonsson och Thulin (2019) studie som är ganska lik Pui Chi Keung och Kit Ho Fung (2019) studie utgick från att lyfta fram vikten av barns frågor i leken.

Båda författarnas studier har haft barns åsikter och perspektiv som fokusområde i leken och har haft som utgångspunkt att pedagoger kan lära sig mycket av vad barnen tycker och tänker. Jämfört med vår studie så fokuserar författarna mer på barns perspektiv och hur vuxna kan ta vara på detta. Vårt fokus ligger mycket på hur vuxna influerar barn i deras fantasilek och verbala kommunikation men barnens initiativ, intressen och förmågor är några punkter som prioriteras i studien.

Barns deltagande i leken skapar möjligheter till nya konversationer och olika lekkonstellationer. Detta ger Björklund och Palmer (2019) en tydlig beskrivning av, författaren belyser hur barns initiativ, intentioner och agens driver leken framåt samt att konversationerna som barnen har med pedagogerna skapar mening i leken. Författaren tydliggör hur leken bör ha ett specifikt syfte men att barnens inflytande bör vara av största vikt, det handlar mycket om hur barnen leder och driver leken, vilket är det som förskollärare bör följa och dokumentera, den målstyrda leken ska vara i fokus men att barnens intresse i leken inte går förlorad. Detta är relevant för vår studie då vi i våra observationer har följt barnen i deras lek och gett barnen utrymme att driva leken framåt med vårt inflytande utan att ta över för mycket.

Att sätta leken i olika sammanhang hjälper barnen att utvidga sitt språk på olika sätt, ett exempel framgår från Magnusson och Pramling Samuelsson (2019) studie om hur barn utvecklar sina språkliga kompetenser i affärsleken, författaren beskriver hur skriftspråkliga verktyg i leken har en inflytelserik roll i barns språkutveckling samt att affärsleken är ett annat exempel på hur man kan använda leken i olika kontexter. Författaren menar att pedagoger kan utgå ifrån olika sammanhang där olika lekkonstellationer som affärsleken kan främja barns begreppsbildning och ordförråd utvecklas genom att förse barnen med olika typer av material som skyltar och leksaker. Fantasi och föreställningsförmåga är viktiga punkter som framställs ur studien, fantasin används som ett verktyg i leken för att hjälpa barnen att skilja på det som är verkligt och det som är på låtsas. Utifrån våra observationer så har vi fått ta del av när barnen är i sin lek och att det kan vara olika typer av leksituationer som exempelvis affärslek, bygglek, rollek och mycket mer.

Ett annat perspektiv som vi ser som en viktig del i vår studie bygger på hur vuxnas inflytande spelar en betydelsefull roll för barns språk och lek, med hjälp av sociala hjälpmedel som scaffolding så kan vuxna stötta barns språk i leken genom att ställa utmanande och inspirerande frågor (Wasik & Jacobi-Vessels, 2016). Denna utgångspunkt har en relevant betydelse i vår studie då våra observationer kommer att utgå ifrån att vi uppvisar en deltagande roll i barnens lek, detta kan skapa möjligheter för oss att ställa frågor till barnen och fördjupa oss mer i hur barnen tänker och samtalar utifrån de möjliga konversationerna som vi kommer att ha. En gemensam uppfattning som alla författarna anser är att lek och språk är två viktiga delar av barns utveckling. Vikten av att förstå hur lek och språk interagerar med varandra anser vi är betydelsefullt att utforska, många nya möjligheter och upplevelser uppstår i leken särskilt när barns intressen och samtal står i centrum. Detta är betydelsefullt att undersöka då barn ständigt drivs av det verbala språket och leken i förskolan. Det är intressant att titta närmare på hur detta kan se ut i praktiken, det vill säga hur barnen verkar i deras naturliga livsmiljö i förskolan. Det är märkvärdigt att undersöka hur de frågor man ställer till barnen kan stimulera deras fantasi och verbala kommunikation i leken för att få en utvecklad förståelse för vilken roll vuxna spelar i barnens omgivning då barn ständigt omges av vuxna i förskolan.

4. Teoretisk utgångspunkt

I detta avsnitt kommer de teoretiska begrepp som är relevanta för vår studie att presenteras.

4.1 Det sociokulturella perspektivet

En relevant upphovsperson vars teoretiska utgångspunkter spelar en viktig roll i vår studie är psykologen och pedagogen Lev S Vygotskij. Vygotskij är mycket berömd för sin sociokulturella utvecklingspsykologi. Vygotskijs centrala fokus i teorin betonar att barnets lärande och utveckling sker genom interaktion och samspel med den sociala miljön. Här menar Vygotskij att kommunikation och språk spelar en betydande roll för kognitiv och social utveckling. Vygotskijs sociokulturella lärande är relevant för vår studie då teorin presenterar att barnets utveckling sker genom interaktion med den sociala och kulturella miljön. Hans teori blir särskilt relevant för hur den vuxnes deltagande i barnens lek kan påverka barnets verbala interaktion och fantasi genom leken. Genom att vi vuxna är aktiva deltagare kan vi främja barns fantasi, barn kan lära sig nya begrepp samt att de får ta del av nya sätt att lära och tänka. Vygotskij synliggör även språkets roll och beskriver det som ett kommunikationsverktyg men även ett verktyg för tänkande. Han poängterar att verbal kommunikation resulterar i hur barn använder språket som ett medel för att utveckla och uttrycka sin fantasiförmåga.

Säljö (2015) betonar att språket möjliggör för barn att lära av varandras erfarenheter och upptäckter vilket utgör grunden för deras kunskapsutveckling. Studien utgår från Vygotskijs sociokulturella perspektiv på språk, där människan ses som en social, biologisk och kulturell varelse och betonar vikten av att förstå hur dessa aspekter samspelar. En central tanke från Vygotskijs perspektiv är att tankar och handlingar formas genom verktyg i sociala sammanhang där språket är det mest betydande verktyget.Vygotskij framhåller språket som "redskapens redskap", och belyser att det är genom kommunikation och språkligt samspel som människan utvecklas till tänkande varelser. Genom lek och aktivitet får barn möjligheter att utveckla nya erfarenheter och språket spelar en central roll för att vidga deras perspektiv på omvärlden. Det vill säga att detta perspektiv poängterar hur barns lärande samt utveckling sker genom social interaktion. Vi tillämpar teorin genom att observera och analysera hur barn interagerar med varandra och med vuxna i verksamheten, därmed hur dessa interaktioner påverkar deras verbala kommunikation och fantasiutveckling. Genom detta perspektiv ser vi leken som en social aktivitet där barn och vuxna samarbetar, samspelar och kommunicerar för att skapa och utforska olika världar och berättelser. Vi vill fördjupa oss i hur dessa interaktioner formar och påverkar barns verbala kommunikation och fantasiutveckling. Det sociokulturella perspektivet har varit betydelsefullt för våra observationer då vi har befunnit oss i fysiska miljöer och har fått ta del av hur barnen är aktiva i olika lekmiljöer. I de olika miljöerna så har vi utifrån det sociokulturella perspektivet sett hur sociala samspel och interaktioner skapar möjligheter för verbala konversationer samt olika sätt för barnen att utveckla och ta del av varandras erfarenheter av fantasi.

4.1.1 Mediering

Det sociokulturella perspektivet framhåller mediering, vilket uppstår genom samspel i olika former av kommunikation både språklig och icke-språklig. Säljö (2015) påpekar att människor ständigt medierar världen för varandra. Ett exempel är när ett barn använder ord för att beskriva en leksak för ett annat barn. Enligt Vygotskij finns inga strikta begränsningar för hur mediering sker; det är situationellt betingat. En annan aspekt av mediering är samarbete och kommunikation mellan människor. När två personer samarbetar för att lösa ett problem använder de medierande verktyg och utvecklar ömsesidig förståelse vilket kallas intersubjektivitet. Mediering innefattar alla former av interaktion och kommunikation. Säljö (2015) lyfter fram en annan aspekt av mediering, nämligen samarbetet och kommunikationen mellan människor. När två individer samarbetar för att lösa ett problem använder de medierande verktyg och utvecklar en ömsesidig förståelse. Mediering omfattar således alla former av interaktion och kommunikation mellan människor. Vi använder detta begrepp i vår studie för att analysera hur barnet genom fantasi och verbal kommunikation lär sig och använder nya språkliga och kreativa uttryck men även hur den vuxnes deltagande i leken influerar denna process.

4.1.2 Appropriering

Appropriering är den sociokulturella termen för lärande, en term som uppfattas med att lära sig något och göra det till sitt eget. Säljö (2015) belyser att barnen möts av språk och olika språkliga uttryck genom interaktion och samspel med andra barn och vuxna. Barnen fångar upp ord, känner igen dessa och lär sig att använda dem på ett relevant sätt för att koppla till tidigare erfarenheter. Författaren presenterar Vygotskijs sociokulturella perspektiv som belyser att språklärandet främst sker genom barnens samspel, genom appropriering blir barnens nya erfarenheter om språket en del av deras individuella tankar.

5. Metod och Genomförande

I detta kapitel kommer en introduktion och motivering av våra valda metoder att tydliggöras. Som en fortsättning av detta så kommer en beskrivning av studiens urval att framföras samt hur vi har resonerat kring vilken typ av observation som kommer att genomföras. Studiens genomförande kommer vi att gå in lite djupare på och ge en belysning av våra tillvägagångssätt. Därefter beskriver vi vår analysmetod samt studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet. Kapitlet avslutas med hur vi har resonerat kring etiska överväganden.

5.1 Kvalitativ forskningsmetod

Ahrne och Svensson (2022) belyser att kvalitativa metoder är ett övergripande begrepp för alla typer av metoder som bygger på intervjuer, observationer eller analys av texter. Ett annat exempel som framställs av Ahrne och Svensson är att det kan vara svårt att definiera vad kvalitativa metoder är, det är lite lättare när man talar om kvalitativa data eller kvalitativ empiri. Intervjusamtal och observationsanteckningar är exempel på kvalitativa data. Författarna fortsätter med att beskriva att kvalitativa data kan gälla sådant som en händelse, ett yttrande, en bild, smak eller beröring. Dessa data kan vara intressanta i sig men kan även användas för att indirekt studera andra fenomen som är svåra att förnimma direkt, till exempel känslor, upplevelser, tankar, intentioner och mycket mer. Vi valde att göra en kvalitativ ansats eftersom den metoden är mest lämpad för vår studie. Detta anses vara relevant för studien då vi har utgått ifrån att utveckla en djupgående förståelse för hur barnen verkar i sina naturliga miljöer. Detta blev enklare för oss att samla in data då det centrala fokuset handlar om barns verbala kommunikation. Utifrån vår val av metod så har vi fått en mer djupgående inblick över hur våra frågeställningar framställs i praktiken.

Ahrne och Svensson (2022) beskriver att en forskningsdesign kan ses som den övergripande formgivningen av ett forsknings-uppsats eller utredningsprojekt och ambitionen är att formge ett projekt på ett sätt som på bästa vis tjänar ändamålet, det vill säga besvarar de frågor man ställer. Vi har genomfört en observationsstudie där syftet med detta var att närma oss barnen i deras omgivning, vi anser att vi har fått en mer utvecklad förståelse för hur barnen verkar i deras naturliga miljöer. Vi valde att uppvisa en deltagande roll i observationerna för att få en mer autentisk bild av barnens aktiviteter och konversationer. Lalander (2022) belyser att den deltagande forskaren har möjligheter att leva sig in i den andres värld. Detta har vi använt som stöd för när vi genomförde våra observationer då en deltagande roll underlättar för när man vill titta lite närmare på något utifrån ett annat perspektiv.

5.2 Urval

Vi har besökt tre olika förskolor och observerat på en avdelning i varje förskola, detta har genomförts i ett större område i Västra Götaland så att vi kunde samla in mer data och få in fler perspektiv kopplade till våra frågeställningar. Vår val av åldersgrupp var barn från 3-5 år, då syftet med studien är att undersöka vuxnas inflytande i barns fantasi och verbala kommunikation så har vi utifrån våra observationer sett hur alla barnen ligger på olika

språknivåer samt att de har olika erfarenheter av språk. Där fick vi anpassa våra egna språkliga kunskaper utifrån hur mycket barnen förstår. Vår planering har utgått från att observera 5-6 barn i olika barngrupper. Vårt val av förskolor samt hur vi kontaktade dem var helt beroende av syftet med vår observation och målet med forskningsprojektet. När vi identifierat forskningsintresset valde vi att kontakta tre olika förskolor i Västra Götalands län som vi alla är bekanta med. Vi tog kontakt med förskolorna där vi först presenterade syftet med vårt forskningsprojekt samt frågade om tillstånd för våra observationer. Detta gjorde vi genom att skicka e-post till personalgruppen, det vill säga förskollärare, barnskötare, förskoleassistenter och rektorer så att alla fick ta del av den informationen. Vi höll även regelbunden kontakt med dem via telefon. När vi väl kom i kontakt med den befintliga personalen fokuserade vi på att tydliggöra och presentera syftet med vår forskning, val av metod, våra förväntningar samt fråga vad de förväntar sig av oss. Ett exempel som framställs av Lalander (2022) är att vill man studera något på en önskad eller specifik plats så måste de som är involverade det vill säga personal och ledning att gå med på det. Det var mycket essentiellt för oss att förklara och redogöra för hur vi skulle genomföra observationerna samt vilka möjliga åtgärder som skulle behöva tas vid behov för att säkerhetsställa barnens integritet och välbefinnande. En ytterligare punkt som vi presenterade var hur resultatet av vår studie skulle användas. Avslutningsvis efterfrågade vi samtyckesbreven och underskrifterna från vårdnadshavarna av de deltagande barnen för att säkerhetsställa att vi har fått tillstånd från alla aktörer. Lalander (2022) förklarar vikten av att förmedla om sina intentioner för alla deltagare, en omfattande förutsättning som vi har belyst när vi tog kontakt med alla medverkande är att tydliggöra vilken roll vi har i hela observationen så att de får en tydlig bild av vilka vi är samt vad våra intentioner är.

5.3 Deltagande observation

Vi valde att göra en observationsstudie för att få en mer utvecklad och visuell bild av barnens konversationer i leken. Vi har observerat tre olika barngrupper i en deltagande roll. Observationerna tog plats på tre olika förskolemiljöer med olika lekområden som till exempel ateljéer, läshörnor m.fl samt stor variation av pedagogiska material som ger möjlighet till utforskning, lärande och experimentation. Vi utgick att vi aktivt skulle engagera oss i förskolemiljön och i situationer vi observerar med hjälp av olika tillvägagångssätt, detta gör vi för att komma närmare barnen så att de känner sig mer bekväma med oss. Vi började med att presentera oss själva för den barngrupp vi observerar för att skapa en känsla av trygghet. Vi förklarade för barnen vilka vi är och att vi är där för att lära känna barnen bättre och ta del av deras leksituationer. Enligt Ahrne och Svensson (2022) så är det betydande att tänka på vilken forskarroll man har, om forskaren framträder som alltför neutral och kylig i sin relation till de medverkande så kan det skapa svårigheter att bilda en relation med de som ska observeras. Vi reflekterade mycket kring vilken slags forskarroll som vi vill ta oss an i observationerna och kom fram till att det bästa sättet att komma nära och lära känna barnen är att följa deras intressen och uppvisa en positiv och engagerad inställning. Enligt Lalander (2022) så är den deltagande observatörsrollen ofta att föredra specifikt när det handlar om tillträde till fältet. Är man alltför passiv eller icke-deltagande så kan det bli en ointressant upplevelse för alla som är involverade. Detta anser vi vara relevant för studien då sättet vi valde att bemöta barnen har haft stor påverkan i alla observationer.

Vi utgick från att vara aktiva deltagare i barnens verbala samtal då syftet med vår studie är att undersöka vuxnas inflytande i konversationerna, det vill säga vad vi får syn på när vi är

närvarande och verbala med barnen i deras lek. En specifik punkt som vi har belyst tidigare är hur vi har valt att bemöta barnen under observationerna. Genom att uppvisa en samspelande och närvarande roll i barnens lek så kunde vi nå fram till barnen bättre. Utifrån det sociokulturella perspektivet så utgick vi ifrån hur språket fungerar som ett tydligt verktyg i den fria leken. En stor fördel med att vara en aktiv deltagare är att genom att delta i observationer får vi en djupare förståelse för barnens beteenden och intressen. Vi upplevde att när vi bemötte barnen på det sättet så blev de mer bekväma med oss. En nackdel med detta kan vara att barnen inte känner sig bekväma i vår närvaro och inte vill att vi ska delta i deras samtal vilket kan skapa begränsningar. Ahrne och Svensson (2022) belyser att deltagande observation handlar för forskaren om att hantera förhållandet mellan närhet och distans, att vara med i det sociala samspelet och ändå kunna iaktta och reflektera över vad som sker. Här fick vi fundera en del över hur närvarande vi skulle vara. Vi utgick från att vara närvarande och deltagande men att vi samtidigt inte tar över barnens lek och konversationer samt att vi lämnar talutrymme för barnen.

I vår forskarroll som deltagande observatörer har vi visat intresse och engagemang i förskoleverksamheten för att utforska hur den vuxne influerar och påverkar barns fantasi och verbala kommunikation genom lek. Genom deltagande i olika lekaktiviteter och observation av barngrupper kunde vi erhålla en djupare förståelse för olika skeenden som varit främjande för barns språk och fantasi. Vårt deltagande resulterade även att vi kunde vara en del av att stimulera barns språk och fantasi, till exempel rollspel med troll. Vi fick en djupare förståelse för hur en närvarande vuxen i barnens lek kan vara en faktor till inspiration och utforskandet av nya idéer i samband med utveckling av deras verbala kunskaper. Vi upplever att vår metod har varit mycket avgörande för insamlad och detaljerad information samt ökad förståelse i hur förskolläraren spelar en betydande roll i stödjandet och främjandet av barnens språk och fantasiutveckling i praktiken.

En stor fördel med vår val av metod är möjligheten att fysiskt delta i det som ska observeras, det vill säga att vi befinner oss på plats och ser allt framför oss vilket möjliggör förmågan att se saker utifrån ett annat perspektiv samt bilda en uppfattning av det som vi har sett. Förutom att det finns en stor fördel så finns det även begränsningar som är viktiga att belysa, det kan exempelvis vara att få tillgång till fältet som ska observeras det vill säga att få tillåtelse av både personal och vårdnadshavare att vistas i lokalerna samt att observera deras barn. En tydliggörande punkt som framställs av Lalander (2022) är att inom etnografisk fältforskningslitteratur ges vanligtvis frågan om tillträde till fältet ett relativt stort utrymme. Anledningen till det är dels att tillträdet är en förutsättning för att det överhuvudtaget ska kunna bli någon forskning att tala om, dels att processen är mer komplicerad än vad man kan tro vid en ytlig reflektion. Med tillträde till fältet menas att man får acceptans av dem man studerar, att man tillåts att vistas i deras miljöer och vardagsliv över tid. Med hjälp av en mobiltelefon spelade vi in konversationerna vi hade med barnen i form av en ljudinspelning. Bjorndal (2018) belyser att ljudinspelningar fungerar som en skriftlig loggbok, författaren tydliggör ytterligare att ljudinspelningar har en betydande roll för professionell utveckling samt att det agerar som ett verktyg för att underlätta den pedagogiska överblicken för pedagogerna.

5.4 Studiens genomförande

Innan påbörjandet av våra observationer tog vi kontakt med personalen på förskolorna som vi planerade att besöka via mail och telefon. Vi skickade informationsbrev (se bilaga 1) till personalen i alla tre förskolor där vi beskrev syftet med vår studie samt hur våra observationer kommer att genomföras. I informationsbreven står det även hur vi går tillväga med vår insamling av data då vi kommer att använda ljudinspelningar för att spela in våra konversationer med barnen, informationsblanketterna är i form av samtyckesblanketter (se bilaga 2) där personalen i förskolorna fick vidarebefordra den informationen som de fick av oss till alla vårdnadshavare. Därefter fick vårdnadshavare ta del av informationen och skicka tillbaka blanketterna utifrån om de samtycker att deras barn får vara med på observationen eller inte. Innan vi besökte våra valda förskolor skickade vi sammanlagt 75 samtyckeskrav till våra valda förskolor. Av alla 75 samtyckeskrav fick vi tillbaka 20 samtyckesblanketter från vårdnadshavare. Våra konversationer med barnen ägde rum på olika platser på de olika avdelningarna. De rum som vi befann oss mest i var målarrummet, byggrummet, dockrummet och samlingsrummet. Varje konversation vi hade med barnen tog cirka 40 till 50 minuter, vi prioriterade tiden utifrån hur personalen hade planerat inför dagen. De två första observationerna tog plats under förmiddagen och den sista förskolan tog plats under eftermiddagen utifrån planeringen som personalen hade gjort. Vi genomförde tre observationer under tre tillfällen på förskolorna där varje observation sträckte sig cirka 40 minuter.

Tiderna har vi stämt av med personalen via mail och telefon. Under deltagandet så tog vi användning av anteckningsblock för att skriva ner betydelsefulla moment som vi fick se i aktiviteterna som exempelvis ordval, tonfall och kroppsspråk. Vi upplevde att det blev lite svårt att skriva ner anteckningar samtidigt som vi ska spela in och samtala med barnen så vi la mer fokus på röstinspelningarna och vårt deltagande i leken, men vi fick även med några viktiga punkter i anteckningarna.

5.5 Analysmetod

Enligt Evaldsson (2020) så kan man med interaktionsanalys utforska den sociala dynamik och kreativa potential som ryms i barns interaktion i kamratgrupper och med vuxna i pedagogiska sammanhang. Vi har i samband med vår interaktionsanalys fokuserat på vilka samtal vi har haft med barnen i leken samt vilket inflytande detta har för barnen och vilka frågor som vi har ställt. Utifrån våra anteckningar och röstinspelningar så satt vi oss i ett rum avskilt från barnen och lyssnade på röstinspelningarna. Vi la fokus på frågorna som vi ställde till barnen och svaren som barnen gav oss, vi valde att analysera de samtalen som vi ansåg var mest relevanta för vår studie. Ahrne och Svensson (2020) belyser att transkriberingar av fältanteckningar och ljudfiler innebär att vi som forskare aktivt processar det material som vi samlat in. Vi fokuserade på att genomföra en djupare analys för att bland annat identifiera observationer som vi tyckte varit betydelsefulla men även trender som till exempel att allt fler barn talar engelska för att göra sig förstådda trots att de kan tala och förstå det svenska språket. Vi reflekterade för att få en djupare förståelse av våra observationer men även för att kunna identifiera hur de relaterar till barnens interaktioner eller beteenden. Ahrne och Svensson (2020) poängterar att barnet skiljer sig från den vuxne och att det därför är viktigt att reflektera över och uppmärksamma över likheter och skillnader i de olika grupperna. Avslutningsvis skapade vi en sammanfattning av våra viktigaste upptäckter från analyserna för att fördjupa oss i de olika barngruppernas dynamik, interaktioner och beteenden.

Vi har arbetat med interaktionsanalys genom den öppna kodningen. Interaktionsanalyserna möjliggjorde för noggrann observation och analys av interaktionen mellan barnen i den sociala miljön, detta innefattar både verbal och icke verbal kommunikation. Sedan använde vi oss av olika verktyg och medier som till exempel ljudinspelningar och fältanteckningar för att underlätta vårt arbete senare med kodning och analys. Med hjälp av den öppna kodningen kunde vi repeterade gånger gå igenom transkriptionerna för att identifiera och märka ut nyckelbegrepp, fraser och ord som vi ansåg verkade ha en betydelsefull roll i analysen som relateras till barnens verbala kommunikation och uttryck för fantasi.

För att underlätta forskningsprocessen valde vi att analysera och strukturera all insamlad information från våra observationer. Öppen kodning fungerade som en hjälpande hand för att bryta ner våra observationer i mindre delar för att uppmärksamma samt identifiera olika beteenden och teman för att sedan kunna kategorisera barnens olika interaktioner eller mönster. Vi började först med att noggrant analysera alla inspelade ljudfiler. Vi uppfattade mycket tidigt att ljudfilerna inte bara hade fångat upp barnens verbala interaktioner men även andra ljud i förskolemiljön. Detta resulterade till att vi fick rikligt med data att granska som sedan bidrog till en betydelsefull och kompletterad skriftlig transkribering. Vi upplevde att öppen kodning varit mycket aktuellt och relevant, genom öppen kodning kunde vi bestämma det vi ansåg vara viktigt i forskningsprocessen. Vi kategoriserade olika delar av ljudfilerna genom tilldelade fack som identifierade olika beteendemönster, interaktioner och olika uttryck för känslor eller språk. När vi sedan hade kodat alla ljudfiler började vi med att jämföra likheter och skillnader mellan all kodad data för att granska om det fanns delade mönsterbeteenden som syntes i observationerna. Processen med att försöka identifiera gemensamma trådar resulterade i en djupgående förståelse för barnens olika interaktioner i förskolans miljö. Avslutningsvis använde vi oss av våra inspelade ljudfiler och analyserade observationer för att komplettera och sammanställa våra diskussioner och slutsatser i vår forskningsrapport. En kombination av ljudinspelningar och våra skriftliga observationer har bidragit med flera perspektiv på samma fenomen samt en djupare förståelse för det studerande subjektet i förskolemiljön. Viktiga begrepp som tydliggörs i studien är framförallt appropriering och mediering samt en beskrivning av det sociokulturella perspektivet, dessa begrepp har framställts i observationerna utifrån olika scenarion där vi har fokuserat på hur begreppen synliggörs i fantasin genom de verbala konversationer som barnen har.

5.6 Studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet och validitet

Dahlin-Ivanoff (2022) belyser att trovärdighet hos forskning bygger på att forskningen är systematisk, noggrann och rigoröst gjord, och att man som forskare kan visa detta för läsaren. Trovärdigheten förutsätter även att forskaren är väl insatt i projektet och kan metoden samt har erfarenhet av att arbeta med den. Vi fastställer studiens trovärdighet utifrån att vi har besökt tre olika förskolor i tre olika områden, utifrån våra observationer så har vi flera perspektiv att utgå ifrån, med tanke på att vi har besökt mer än en förskola så har vi mer data (empiriskt material) att utgå ifrån som stöd för vår studie. Med våra röstinspelningar så uppvisar vi studiens giltighet genom att det är barnens och våra röster som hörs och synliggörs.

Eftersom det centrala fokusområdet i studien är barnen och vuxna så håller vi oss endast till det som barnen och vuxna gör och säger vilket stödjer studiens validitet och reliabilitet.

Generaliserbarhet

Ahrne och Svensson (2020) understryker att generalisering visar möjligheterna att säga något om en större population eller annan miljö än just den som har studerats. En typ av generaliseringsanspråk handlar om huruvida resultaten av studien går att överföra på andra personer eller sociala miljöer som i något avseende liknar dem man har studerat i sitt projekt. Vi anser att detta resonemang har en relevant förbindelse till vår studie. Pramling (2023) skriver att det ofta påstås att det inte går att generalisera kvalitativ forskning. Frågan om generalisering handlar då om att man påstår att en förskola man studerat gäller för alla förskolor. Då vi utgick ifrån att besöka olika förskolor i olika områden så kan vi i vår studie diskutera kring om vi kunde se likheter och skillnader i hur barnen verkar de olika förskolemiljöerna då alla miljöer ser väldigt annorlunda ut. Det är viktigt att man inte drar allmänna slutsatser eller generaliseringar, eftersom alla barn är olika samt befinner sig i olika miljöer och områden. Barnen kan även ha olika erfarenheter av språk och lek samt att barnen ligger på olika utvecklingsnivåer.

5.7 Etiska överväganden

I vår studie betonar vi vikten av samtyckeskrav och konfidentialitet. Vi använder röstinspelningar i våra observationer och funderar på vilka överväganden som är viktiga i detta sammanhang. Enligt Eidevald (2022) krävs ett godkännande och skriftligt samtycke från alla inblandade innan inspelningen, vilket kan leda till begränsningar. Föräldrar kan vara emot inspelning av sina barns röster och barnen själva kan känna sig obekväma med att bli observerade av främlingar, vilket varierar från barn till barn. Det är viktigt att respektera barnets integritet och inte tvinga någon att delta. Rönnerman (2023) förklarar att samtyckeskrav innebär att deltagare måste ge sitt medgivande. Vi anser att det är viktigt att först komma överens med personalen och föräldrarna om vilka barn som får vara med i inspelningarna och även att fråga barnen om de vill delta i observationen för att erbjuda dem valmöjligheter och undvika att känna sig pressade, det är precis det som samtyckesblanketterna är till för. Konfidentialitetskravet innebär att personer inte identifieras i rapporten. För att styrka barnens anonymitet så beskriver vi barnen som barn A, barn B, barn C och barn D. Vi kommer att beskriva oss själva utifrån våra olika deltagande roller som observatör 1, 2 och 3. Det är avgörande att barnens identiteter skyddas och att all information och data från studien förblir konfidentiell. Därefter raderade vi röstinspelningarna för att säkerhetsställa att barnens röster inte lämnar verksamheten samt att deras identiteter inte ruineras. Förutom samtycke och anonymitet finns det ytterligare etiska överväganden som för oss har varit mycket viktiga att ta hänsyn till vid observationerna. Främst har barnens integritet och välbefinnande varit ytterst viktigt att säkerhetsställa. Detta är bland annat att vi som observatörer visar hänsyn till barnens olika behov, känslor och tankar och att vi konstant är alerta kring förskolemiljön och redo för att avbryta observationerna om det skulle t.ex uppstå en konflikt. Den andra punkten är att vi som observatörer respekterar samt är medvetna om förskolans språkliga och kulturella diversitet. Det är mycket viktigt att vi som observatörer kommunicerar på ett sätt som är begripligt och respektfullt för alla inkluderade parter. En annan synpunkt är att eftersom vi har följt barnen i den fria leken så är det övervägande att respektera barnens lek och även inse att vi är gäster i barnens omgivning.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer vi att presentera våra konversationer och interaktioner med barnen i olika sammanhang och leksituationer. Detta kommer att synliggöras utifrån det empiriska materialet som vi har transkriberat och tydliggjort. Våra frågeställningar kommer att fungera som ett stöd för konversationerna som vi lyfter fram i texten. Konversationerna kommer att framställas i form av illustrationer där vi har med våra samtal med barnen.

6.1 Vilka möjligheter för fantasi kan uppstå när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom lek?

I detta stycke kommer vi att klargöra för vilka möjligheter för fantasi som synliggörs i leken. Ett övergripande mönster som framställs i texten utifrån fantasi är hur leksaker spelar en betydande roll för när barnen använder sin fantasi. I de olika leksituationerna så finns det möjlighet att observera hur leksakerna bidrar en del till barnens fantasi vilket skapar möjligheter till den verbala kommunikationen. I leken går det att betona hur barnen använder leksakerna som ett verktyg för att utvidga fantasileken. Barnen berättar även om sina tidigare erfarenheter med hjälp av leksaker vilket har skapat möjligheter för barn att fantisera på olika sätt.

6.1.1 Barnens konversationer i leken är viktiga

Barn A: "Fröken! Jag ska bygga ett museum, jag såg det på TV hemma med pappa"

Observatör 1: "Vad spännande! kan du förklara hur du har tänkt med ditt museum?"

Barn A: "Det finns jättemånga toaletter och dörrarna ska bli som karuselldörrar och toalettdörrarna är gjorda av glas, bredvid museet finns det lägenheter i närheten så att människor kan promenera till museet. Jag har byggt den med hjälp av en bild som jag såg på TV så jag vet precis hur den ser ut. Magneternas former kommer att vara dörrar och fönster."

Observatör 1: Vad roligt! finns det några konstverk?

Barn A: Nej, det kommer inte finnas något verk i mitt museum.

Observatör 1: Jaha okej så då har du bara fokuserat på byggnadens struktur?

Barn A: Ja, den ska bara ha häftiga dörrar och toaletter

Barn A: Och den är jättestor så att många kan få plats.

Observatör 1: Ja, jag kan se det, finns det några sittplatser?

Barn A: Ja, men sittplatserna ligger lite längre bort så man får promenera dit.

Observatör 1: Men vad bra att dina gäster får så mycket utrymme.

Barn A: Mm.

Observatör 1: Ska det finnas ett tak som skyddar människorna från regn och snö?

Barn A: Ja, taket har en öppning och en stängning som jag trycker på med en knapp.

Observatör 1: Vad häftigt!

Här följer observatören barnet i den fria leken och visar intresse för det som barnet har byggt. Barnet har fått inspiration från en bild på ett museum som han har sett på TV:n, han ville dela med sig av det som har skapat och visade mycket entusiasm för det. Genom att ställa följdfrågor till barnet så kunde han med ord förklara hur han har tänkt med sitt verk vilket skapar möjligheter för barnet att uttrycka sig själv genom fantasin. Säljö (2015) förklarar hur mediering är en dynamisk aspekt av all mänsklig interaktion där människor samtalar, samtänker och samhandlar med varandra. Språket blir tydligt som medierande redskap i leken genom att observatören och barnet riktar sin uppmärksamhet på samma sak i leken och har ett samtal om vad han ska bygga. Han använde magneterna som stöd för att utveckla hur han har byggt sitt museum, exempelvis att formen på magneterna kan föreställa fönster och dörrar. Ett tydligt exempel som framställs av Vygotskij (1995) är att fantasin alltid är uppbyggt av element som hämtas ur verkligheten och ingår i en människas tidigare erfarenheter. Materialen/leksakerna fungerar som ett verktyg för barnet att använda och utveckla sitt språk, med hjälp av materialen så kunde han förklara hur han har byggt museet. Barnet har ett brett ordförråd och kunde förklara hur han har tänkt med museet, hans fantasiförmåga blir som ett stöd för honom att skapa olika saker, i det här fallet blev det ett museum, han har utgått ifrån tidigare erfarenheter då museet var något som han har sett på TV:n hemma, han skapade en bild av den i huvudet för att kunna göra en skapelse av den. Han var väldigt tydlig med hur museet skulle se ut samt vilka delar som hör ihop med vad.

Observatör 1: "Och vad har ni byggt för skoj?"

Barn B: "Vi ska bygga en tågbana och den ska bli jättelång"

Barn C: "Sen ska vi ställa jättemånga tåg på banan så att det blir ett långt tåg!

Observatör 1: "Det ska bli kul att se"

Barn C: " Titta så lång den blev"

Observatör 1: "Ja jag kan se det, den har olika färger också

Barn B: "Kan du räkna hur många tåg vi har hämtat?"

Observatör 1: "Ja ni har nio stycken tåg"

Barn C: "Det blev jättemånga eller hur?"

Observatör 1: "Det blev det verkligen, men tror ni att ni kan hämta ännu mer tåg? så kanske det liknar en tågstation?"

Barn B & C: "Ja!"

I denna leksituation visar observatören intresse för hur barnen bygger sin tågbana. Här är den fria leken i stort fokus då det är barnen som har initierat aktiviteten. Barnen inkluderar observatören i leken genom att fråga observatören hur många tåg som de har hämtat, observatören utmanar barnen i leken genom att fråga om barnen kan hitta fler tåg som de kan ha med i tågbanan. Detta möjliggör hur fantasin blir tydlig för barnen i leken när den vuxne ställer frågor och vidareutvecklar leken på olika sätt genom att komma med förslag samt koppla det till saker som man kan se i verkligheten, exempelvis en tågstation. Mediering blir tydligt i de verbala konversationerna då observatören och barnet kommunicerar och samarbetar genom leken, exempelvis att barnen frågar om observatören kan hjälpa dem att räkna hur många tåg de har hämtat samt att observatören kommer med idéer om hur de kan vidareutveckla leken. Genom appropriering tar barnen till sig nya kunskaper som observatören förser dem med, ett exempel på detta är när observatören använde tågstationen som ett exempel på hur barnen kan använda sig av saker som finns i verkligheten för att skapa en modell av det. Vygotskij (1995) belyser att fantasin alltid bygger på material som hämtas ur den givna verkligheten, detta skapar möjligheter för barnen att använda fantasin på olika sätt. Fantasin är väldigt viktigt för hur barn leker och lär sig på förskolan. Barnens fantasiförmåga präglas av deras tidigare erfarenheter. Vygotskij menar att desto rikare erfarenheter barnen har desto rikare blir deras fantasiförmåga. Den verbala kommunikationen spelar en essentiell roll i denna kontext då språket möjliggör mer än bara för barnen att uttrycka sina känslor och tankar. Språket möjliggör för barnen att återberätta sina tidigare erfarenheter och dela dem med sina medmänniskor.

Barn A: De är sura.

Observatör 1: Trollet? Är de fula?

Barn A: Nej, de är sura.

Observatör 1: Är de sura? Oj.

Barn B: De är fula.

Observatör 1: Är de fula också?

Barn B: Ja.

Observatör 1: Oj, finns det inga fina troll?

Barn B: Nej.

Observatör 1: Inga fina troll?

Barn A: Man får klappa dem.

Observatör 1: Får man klappa dem? Har ni klappat på troll innan?

Barn A & B: Nej!

Observatör 1: De är väldigt håriga.

Barn B: De har mycket hår.

Observatör 1: Mm. De har stora näsor.

Barn A: De har stora taggar.

Observatör 1: Ja, de har stora taggar och stora fötter.

Barn B: Och dinosaurier har stora taggar och de stampar.

Observatör 2: Kan trollen smyga?

Barn B: Nej.

Observatör 2: Bara stampa?

Barn B: Ja, som dinosaurier gör.

Mediering blir synligt i denna konversation vilket Säljö (2015) hävdar att mediering handlar om att människor lär sig nya saker genom att använda språk, symboler och verktyg tillsammans med andra människor. Det handlar om hur vi förstår och tar till oss kunskap genom samspel med andra. När barnen såg observatörerna lyssna och uppmuntra deras kommunikation och började de prata och delta efter en stund. Genom vårt sätt att bemöta barnens kommentarer och frågor fick vi barnens acceptans. Konversationen utvecklades till en ingående diskussion om trollens egenskaper och beteende. Barnen var engagerade i ämnet genom att fortsätta konversationen med sina egna erfarenheter. I konversationen fungerade observatörerna som medierare genom att introducera nya ord, begrepp och idéer för barnen att utforska. Exempelvis när observatör 1 beskriver trollen som “sura och “fula” och sedan frågar om de är “fina”. Där introduceras olika ord för barnen att använda och förstå. Säljö (2015) belyser appropriering som en process där individer gör nya kunskaper och färdigheter till sina egna genom social interaktion och praktisk användning. Han betonar att lärande inte är en passiv process utan att det sker genom aktivt deltagande och användning av kulturella redskap i samspel med andra. Barnen approprierar de nya orden och begreppen som introduceras av observatörerna genom att använda dem i sina egna svar och kommentarer.

6.2 Vilka svårigheter för fantasi kan uppstå när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom leken?

I detta avsnitt kommer vi att presentera vilka svårigheter som synliggörs i leken. Här är nyttjandet av leksaker i förskolan också ett tydligt mönster som driver barnens lek framåt men en tydliggörande punkt som vi har tittat närmare på här är vad som händer när en vuxen kommer in i barnens lek.

6.2.1 Begränsningar i talutrymme och dominans av vuxna

Observatör 1: Hej! Din lek ser rolig ut, får jag lov att vara med?

Barn A: Mm.

Observatör 1: Kan du kanske visa mig hur man leker din lek?

Barn A: Jag…tycker att det är…kul att leka… för att… tåg…

Observatör 1: Det låter som en jättekul lek! Får jag vara med och hjälpa till?"

Barn A: Mm.

Här blir mediering tydligt. Olika typer av lekmaterial uppmuntrar barnet i lärmiljön, främjandet av berättande och språkutveckling. Säljö (2015) redogör för en viktig aspekt av mediering och menar att det uppstår mellan människor i olika former av interaktioner som till icke språklig och språklig. Barnet och observatören börjar leka tillsammans, trots språkliga hinder lyckas barnet med att kommunicera med stöd från observatören. Barnet upplevs vara mer självsäkert och glatt. Vuxnas deltagande i barnens lek kan resultera i flera olika svårigheter för verbal kommunikation. Den första och mest framträdande är dominansstyrning av den vuxne, för mycket kontroll över leken kan hindra barnen från att delta i interaktioner samt uttrycka sig fritt om sina tankar, känslor och idéer. Säljö (2015) betonar att det sociokulturella perspektivet redogör för att utveckling och lärande sker genom sociala interaktioner och genom leken. Därav blir även det sociokulturella perspektivet mycket framträdande. Barnet uppmuntras till kommunikation, samarbete och får utrymme och tid till att tänka och framföra sina tankar och idéer. Avslutningsvis kan vuxnas dominanta styrning i leken resultera till en störningsfaktor för barnens individuella initiativ, deltagande och engagemang. Ständigt styrda aktiviteter av vuxna kan leda till en begränsning av barnens möjligheter till att bland annat utveckla sina egna idéer, lekar eller berättelser.

Observatör 3: Här har vi en glasskiosk, den vita kulan kan kanske vara vanilj och den bruna kan vara choklad.

Barn D: Men det är ju inte på riktigt, det är bara en leksak, man kan inte äta den.

Observatör 3: Men det är bara på låtsas, vi låtsas bara som att det är en riktig glass.

Barn D: Men glassen smälter ju och den här smälter inte.

I den här leksituationen så försöker observatören att påbörja en lek där alla barnen kan vara med och leka glasskiosk. Observatören förklarar hur de kan låtsas att det är riktiga glassar samt att glassarnas färger kan kopplas till olika smaker som exempelvis vitt för vanilj och brunt för choklad. Barnet var tydlig med att förklara hur glassarna inte var riktiga och att man inte kan äta dem. Säljö (2015) menar att mediering innebär att alla typer av samspel och utbyte mellan individer ingår. Mediering blir tydligt i leken då observatören använder leksakerna det vill säga glassarna för att förklara hur de kan användas i leken, svårigheten som uppstår här för barnet var hur han inte riktigt kunde koppla att det var på låtsas och att vi

föreställer oss att glassarna är verkliga. Vygotskij (1995) argumenterar att ju rikare en människas erfarenheter är desto mer material förfogar människans fantasi över. Vid detta fallet så kunde vi se lite begränsningar i barnets fantasiförmåga i samband med glassarna vilket även begränsade lekens fortsättning, för barnet så var det uppenbart att glassarna inte kunde ätas samt att han kunde koppla det till hans tidigare erfarenheter genom att säga hur en riktig glass faktiskt smälter men att den glassen som fanns i lekrummet inte kan smälta.

7. Diskussion och Avslutning

Här kommer vi att inleda en diskussion utifrån våra frågeställningar som har framställts i observationerna och sammanfatta de mest väsentliga resultaten av studien. Slutligen så kommer vi att framföra en avslutning av vår studie.

Vår studie har utgått ifrån att observera barn i olika förskolemiljöer med stort fokus på vilket inflytande vi som vuxna har i barns fantasi och verbala kommunikation genom leken. Med stöd av våra frågeställningar så har vi kommit fram till att vuxnas deltagande påverkar barns verbala kommunikation på olika sätt. Resultatet av studien visar att vuxnas inflytande blir tydligt när de följer barnens intressen och utstrålar en samspelande och närvarande atmosfär. Vi har fått en tydligare bild av hur barnens möjligheter till fantasi presenteras i praktiken parallellt med vilka svårigheter samt hinder.

Vilka möjligheter för fantasi uppstår när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom leken? Resultatet av studien belyser möjligheterna med vuxnas deltagande i barnens lek. När vuxna ställer frågor och utmanar barnets tänkande främjas samtal och skapar möjligheter för verbala interaktioner. Aktivt deltagande och intresse från vuxnas sida ökar barnens engagemang och uppmärksamhet vilket leder till mer meningsfulla lekstunder i gruppen. När vuxna visar intresse för barnens aktiviteter uppvisar barnen ett ökat engagemang genom att visa sina skapelser, delar med sig av sina tidigare erfarenheter och intressen. Vuxnas deltagande bidrar även till en känsla av trygghet och skapar en positiv och interaktiv atmosfär där barnen får möjlighet att fritt uttrycka sina tankar, idéer och känslor. Detta främjar deras fantasiförmåga och kreativa tänkande i leken. Nilsson m.fl (2016) understryker vikten av att förskollärare aktivt utnyttjar barnens lek som en möjlighet att skapa utmaningar och främja ett stimulerande lärande.

Vilka svårigheter för fantasi kan uppstå när vuxna deltar i barns verbala kommunikation genom leken? I observationerna blev det synligt hur barnen har olika erfarenheter av fantasileken vilket framställs utifrån saker som barnen berättar och de verbala konversationerna som tog plats. Vygotskij (1995) beskriver fantasin som en kreativ förmåga samt att fantasi kan ses som en medvetandeform. Att kunna sätta sig själv i fantasin och föreställa sig något som om det vore något annat varierar mycket från barn till barn vilket blev tydligt i observationerna. Vissa barn kunde visa en del motstånd till att fantisera. Att låtsas som att något inte är på riktigt samt att använda det i leken för att driva aktiviteten framåt. Ett annat exempel som anses vara en svårighet är hur barn kan dra sig undan ibland när en vuxen är närvarande i deras lek. Barnen kan exempelvis uppvisa en tillbakadragen och passiv reaktion till när den vuxne försöker att hålla en konversation. I den verbala kommunikationen kunde vissa barn ge korta respons och inte säga så mycket och ibland verka som att de inte ville ha en konversation. En märkvärdig synpunkt i den observationen har handlat lite om hur det kan bli begränsningar i talutrymme och dominans av vuxna, det vill säga att vissa barn kan känna sig begränsade när en vuxen tar för mycket plats i leken. Vi har lagt märke till hur vissa barn kan dra sig undan när en främmande vuxen kommer in i deras lek och att de blir lite mer reserverade vilket påverkar deras vilja till att delta i verbala konversationer. Johansson (2011) skriver hur en atmosfär som domineras av vuxenperspektiv kan vara hindrande för barns upplevelser och utforskande. När vuxnas kontroll tar för mycket plats kan det leda till att barns egna erfarenheter och perspektiv ignoreras. Detta kan leda till att barn känner då sig missförstådda och deras behov samt intresse åsidosätts, vilket hindrar interaktionen mellan barn och vuxna.

En belysande punkt som vi har varit inne på tidigare framställs av Johansson (2011) om hur en samspelande atmosfär är betydelsefullt för att skapa en meningsfull och trygg tillvaro. Vårt bemötande till barnen har utgått mycket från vilken samspelande roll vi har haft i mötet med barnen. För förskollärare i allmänhet så är det berikande att utgå ifrån hur man som pedagog bör bemöta barnen samt vilken slags inställning man har i praktiken. En grundläggande utgångspunkt som vi har belyst var hur bemötandet med barnen skulle ske, när vi väl befann oss på plats så fick vi en tydlig bild av hur en samspelande atmosfär bidrar till att det blir en positiv upplevelse för alla i omgivningen specifikt för barnen. Läroplanen (2018) belyser den betydande roll som den vuxne har av att vara närvarande samt aktivt delta i barnens lek. Den vuxne uppmuntras till att vara lyhörd kring barnens behov, initiativ och intressen men även erbjuda stöd och främja lärande och utveckling. Den vuxnes närvaro gör det möjligt för en stimulerande och meningsfull lekmiljö. Som vuxna ska vi stödja, och främja barnets välbefinnande men även engagera oss i det barnen visar intresse för. I observationerna så har vi tagit stöd från det sociokulturella perspektivet vilket handlar om hur människor samspelar och interagerar med varandra i sociala sammanhang. Detta har vi fått syn på under olika leksituationer i förskolorna som vi besökte, i observationerna så befann sig barnen alltid i olika lekrum tillsammans med andra barn och lekte tillsammans. Barnen kunde dela med sig av deras tidigare erfarenheter och använda det i leken på olika sätt genom att använda fantasin och sedan berätta med ord hur de har tänkt. Vi la även märke till hur barnen berättar mer när en vuxen ställer frågor och visar intresse för deras lek. I en specifik situation så bjöd barnen in observatören i leken och ville att den vuxne skulle vara en del av deras lek. En essentiell punkt som vi har sett utifrån våra observationer är hur viktig leken är för barnen och hur barn behöver leka. Evaldsson (2020) beskriver att leka är en viktig del av barns barndom och kollektiva meningsskapande, vilket kommer till uttryck i barns kreativa användning av en rad språkliga handlingar verbala som icke-verbala.

En av våra centrala begrepp som synliggörs i vår studie är appropriering. Detta har vi valt för att undersöka hur det kan bli tydligt i våra observationer när vi deltagit i barnens lek. Utifrån appropriering har vi sett hur barnen lär sig av varandra och hur de lär sig av vuxna. Barnen använder sig av sina tidigare erfarenheter för att skapa ett innehåll i leken. Appropriering blir ytterligare relevant för vår studie då barnen lär sig av det de möter i sin omvärld till sitt eget. Barnens olika interaktioner med andra barn och vuxna leder till att de möts av nya idéer, fraser och perspektiv som de stegvis får en förståelse för som de sedan gör om till egna uttryck. När de vuxna deltar i leken introduceras barnet till nya språkliga medel. Genom att de vuxna ställer frågor, rättar och utmanar barnen hjälper de barnen att appropriera det nya. Barnen lär sig för att göra det till en del av deras egna interaktionsmönster. När barnen delar med sig av sina erfarenheter, känslor, tankar och idéer uppstår en process av appropriering där de ges möjlighet till att utveckla både fantasi och språk för att utforska och skapa nya sammanhang i leken.

Ett annat begrepp som har varit ett stöd för våra observationer är mediering. Mediering blir mycket relevant för vår studie när den presenterar hur barnens interaktioner och kommunikationsmönster influeras samt utvecklas i samspelet med vuxna. I våra observationer om den verbala kommunikationen hos barnen samt hur vuxnas inflytande har en betydande roll för barns fantasi blir mediering en mycket central aspekt. Genom att barnen medierar använder de sig av språket för att göra uttryck för sina idéer, tankar och känslor. Den vuxnes deltagande i leken stödjer, utmanar och främjar barnen. De vuxna agerar som medierande aktörer som resulterar i barns fantasi och språkutveckling. Vår studie belyser att när de vuxna deltar i barnens lek med engagemang och intresse leder det till att barnen uttrycker sina

erfarenheter och fantasier på nya sätt. Vuxnas engagemang och interaktioner med barnen fungerar som ett verktyg för att uppmuntra och främja barnens kognitiva och språkliga utveckling, denna kontext beskriver mediering.

I Magnusson och Pramling Samuelsson (2019) studie så belyser de hur förskollärare och barn skiftar mellan att tala som det är och som om det vill säga att de skiftar mellan verkligheten och låtsasvärlden. Fantasileken har varit ett viktigt fokusområde i vår studie och detta kan vi anknyta till våra observationer där fantasileken tar plats. Att utgå ifrån att tala *som det är och som om* var något som framställdes i de olika leksituatioerna, för att det skulle bli möjligt så behövde både barn och vuxna rikta deras uppmärksamhet åt samma sak det vill säga att alla är involverade och aktiva i leken. När det finns ett ömsesidigt intresse i leken så underlättar det för både barn och vuxna att driva lekens innehåll framåt. En specifik utgångspunkt som vi har tagit ställning till är att utgå ifrån barnens intressen och vidareutveckla det tillsammans med barnen. Vårt tillvägagångssätt här är ganska likt vad Wasik och Jacobi-Vessels (2016) skriver i deras studie om att genom att tillåta barn att välja riktning och innehåll i leken så kan detta utveckla möjligheter att fånga barns intresse och nyfikenhet. I observationerna så såg vi oss själva som "gäster" i barnens lek, det vill säga att vi inte strävar efter att ta över barnens lek men att vi visar intresse för vad barnen gör och följer dem i leken utifrån deras egna kreativitet och fantasi. Att bemöta barnen på ett respektfullt och empatiskt sätt var något som vi ville belysa tydligt i studien. Vi ansåg att hur vi som vuxna väljer att bemöta barnen är övervägande för hur resultatet av mötet med barnen kommer att bli. Genom att vi var intresserade, engagerade och aktiva i barnens naturliga livsmiljö så bidrog det till positiva och tillmötesgående reaktioner från barnen. Förskollärare har en betydande roll i hur barnen verkar och interagerar i förskolan och detta beror mestadels på vilken typ av miljö och vilket bemötande den vuxna har med alla barn i omgivningen.

Avslutningsvis synliggör vår studie att vuxnas deltagande i barnens lek har en betydande roll för barnens verbala kommunikation och fantasiförmåga. Genom att vuxna visar engagemang, uppmuntrar till interaktioner samt ställer frågor för barnens lek främjas en social miljö där barnen får utrymme till att uttrycka sina tankar och känslor. Detta resulterar till stimulans av både kreativt tänkande och nya sätt att mediera genom språket. Vår studie belyser vikten av vuxna och deras aktiva deltagande i barnens lek där principerna om appropriering och mediering tillämpas i barnens vardagliga praxis. Genom vuxnas deltagande och stödjande atmosfär får barnen möjlighet till att utveckla starkare kommunikationsförmågor samt en rikare fantasi.

7.1 Metoddiskussion

Genom att undersöka interaktionerna mellan barn och observatörer i leksituationerna har vi fått möjligheten till att identifiera och uppmärksamma flera viktiga beteendemönster. Utifrån våra frågeställningar har vi fått syn på flera olika aspekter av våra observationer, ett tydligt exempel är barnens olika sätt att agera och reagera med en vuxen närvarande. Genom observationerna har vi som observatörer fått en djupare förståelse för barnens olika utvecklingsnivåer i språkförståelse, intressen och lekbeteenden. Observationerna har givit oss mångsidiga perspektiv kring barnens olika sociala färdigheter, vilka aktiviteter de intresserar sig mest för och visar mest engagemang till. Vi har även genom observationerna fått en tydligare inblick av hur barnen använder sig av det verbala språket på olika sätt beroende av kontext. En av de främsta delarna med deltagande observation är att det skapas en mer fördjupad och utvecklad förståelse av barnens interaktioner och lek. Vi som observatörer har

fått en bättre insikt av barnens kommunikation och fantasi när vi aktivt deltar och är närvarande i barnens värld. Trots att deltagande observation har varit en mycket värdefull metod för studien samt för att studera barns verbala kommunikation och fantasi i leken har den vissa begränsningar som vi har identifierat under forskningsprocessen. Vi upplevde att vissa barn ändrade sitt sätt att leka eller kommunicera på för att anpassa sig efter våra frågor eller förslag, detta indikerar på att deltagande observation som en metod kan begränsa barnens uttryck för fantasi och interaktioner. Detta kan i sin tur påverka resultatets autenticitet och därmed tillförlitligheten i våra observationer. Deltagande observationer kräver även en del tid och planering, det är mycket utmanande att hitta tid som passar både observatörer och förskoleverksamheten. Ibland har förskolorna inte tillräckligt mycket med resurser för att acceptera förfrågan och då är det viktigt att tidigt planera för en plan B. Ett ytterligare störningsmoment är om det inte finns tillräckligt många samtyckesblanketter ifyllda från barnens vårdnadshavare. Överlag har observationerna hjälpt oss att få fram en rik och detaljerad data som inkluderar dels verbala samt icke verbala aspekter av kommunikation och fantasi.

7.2 Förslag på vidare forskning

I vidare forskning skulle det vara intressant att undersöka studiens syfte med hjälp av barnintervjuer. I denna studie har vi endast utgått ifrån att observera barn och engagera oss i deras samtal. Barnintervjuer skulle kunna användas som ett stöd för att få med barnens perspektiv samt få en mer utvecklad förståelse för hur barnen tolkar vuxnas inflytande i deras lek. Ett annat tillvägagångssätt som hade fungerat är att även intervjua vuxna så att det skapas både ett vuxenperspektiv och ett barnperspektiv.

8. Referenslista

Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. (3. uppl.). Liber. (300 sid.)

Björklund, C., & Palmer, H. (2019). I mötet mellan lekens frihet och undervisningens målorientering i förskolan. *Forskning om undervisning och lärande*, Vol. 7, nr 1, ss. 64-85. https://forskul.se/wp-content/uploads/2019/03/ForskUL_vol7_nr1_2019_s64-85.pdf

Dahlin-Ivanoff, S. (2022). Fokusgruppsdiskussioner. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.). (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. (3. uppl.). Liber.

Engdahl, I. (2011). Toddler interaction during play in the Swedish preschool. *Early child development and care.* Vol. 181, No. 10. p1421-1439. https://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/epdf/10.1080/03004430.2010.533269?needAccess=true

Eidevald, C. (2022). Videoobservationer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.). (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. (3. uppl.). Liber.

Evaldsson, A-C. (2020). Barns lek, socialisation och kamratkulturer. I A. Lindgren, N. Pramling & R. Säljö (Red.). *Förskolan och barns utveckling: grundbok för förskollärare*. (Andra upplagan). Gleerups.

Johansson, E. (2011). *Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. (2., rev. uppl.) Skolverket.

Jonsson, A., & Thulin, S. (2019). Barns frågor i lek: Lekresponsiv undervisning i förskolan. *Forskning om undervisning och lärande*, Vol. 7, 86-97. blob:https://artikelsok-ip-btj-se.ezproxy.ub.gu.se/820abc71-a26b-42c5-9de0-7c14cdc7cce9

Lacerda, F. (2012). Barns talspråksutveckling-en komplex och mångfacetterad process. *Barnläkaren.* ISSN 1651-0534, nr 3, s. 11-12. https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:537289/FULLTEXT01.pdf

Lalander, P. (2022). Observationer och etnografi. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (3. uppl.). Liber.

Läroplan för förskolan Lpfö 18. (2018). Skolverket. https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18- for-forskolan

Magnusson, M., & Pramling Samuelsson, I. (2019). Att tillägna sig skriftspråkliga verktyg genom att leka affär. *Forskning om undervisning och lärande*, Vol. 7, nr 1, ss. 23-43. https://forskul.se/wp-content/uploads/2019/03/ForskUL_vol7_nr1_2019_s23-43.pdf

Nilsson, M., Lecusay, R & Alnervik, K. (2018). Undervisning i förskolan: Holistisk förskoledidaktik byggd på lek och utforskande. *Utbildning och demokrati,* Vol. 27, nr 1, ss. 9-32 https://journals.oru.se/uod/article/view/1090/1079

Pramling, N., & Wallerstedt, C. (2019). Lek responsiv undervisning – ett undervisnings begrepp och en didaktik för förskolan. *Forskning om undervisning och lärande*, Vol. 7, nr 1, ss. 7-22.ForskUL_vol7_nr1_2019_s7-22.pdf

Pramling, N. (2023). Vad utmärker vetenskaplig kunskap?. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling. *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. (Andra upplagan). Gleerups.

Pui Chi Keung, C., & Kit Ho Fung, C. (2019). Pursuing quality learning experiences for young children through learning in play: how do children perceive play?. *Early child development and care,* Vol. 19, NO. 4, 583-597. https://doi.org/10.1080/03004430.2019.1633313

Puteh, S-N., & Ali, A. (2013). Preschool teachers perceptions towards the use of play-based approach in language and literacy development for preschool. *Malaysian journal of learning and instruction*. Vol. 10, p79-98.

Rönnerman, K. (2023). Aktionsforskning som examensarbete. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling. *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. (Andra upplagan). Gleerups.

Säljö, R. (2022). *Lärande: En introduktion till perspektiv och metaforer*. (Andra upplagan). Gleerups.

Vygotskij, L. (1995). Fantasi och kreativitet i barndomen. Daidalos.

Wasik, B-A., & Jacobi-Vessels, J-L. (2017). Word play: Scaffolding language development through child directed play. *Early childhood education journal*, Vol. 45, issue 6, p769-776. DOI:10.1007/s10643-016-0827-5

9 Bilagor
Bilaga 1- Informationsbrev

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande
Självständigt arbete (examensarbete) för förskollärare

Till vårdnadshavare
Hej!

Vi är studenter som utbildar oss till förskollärare vid Göteborgs universitet. Som en del av utbildningen genomför vi examensarbete i form av en studie. Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i en observationsstudie som kommer att ta plats på avdelningen som vi kommer att använda som en datainsamling för vår studie om vuxnas inflytande i barns fantasi och verbala kommunikation genom leken.

Information om studien
Studiens syfte är att observera vad vuxna har för inflytande i barnens fantasi och verbala kommunikation genom leken. Utifrån studiens syfte så innebär detta att vi kommer att observera era barn i ungefär 30-40 min och engagera oss i deras konversationer när de deltar i lek.

Förfrågan om deltagande
Efter att du tagit del av informationen så tillfrågas du om du godkänner att ditt barn deltar i studien. Medverka i studien innebär att barnen är med i observationen, vi tar del av det som barnen gör i leken och hur de kommunicerar. Vi kommer att använda oss av röstinspelningar för att kunna spela in våra samtal med barnen. Efter observationerna så kommer vi att transkribera allt på plats, när vi är klara med transkriberingen så kommer alla röstinspelningar att raderas.

Konfidentialitet
Alla uppgifter om ditt barn behandlas konfidentiellt. Detta innebär att de förskolor/ förskoleklasser, barn, eller pedagoger som finns med i undersökningen inte kommer nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskiljas i undersökningen. Vilken stad eller stadsdel undersökningen genomförs skrivs inte heller fram i uppsatsen.

Hantering av data och personuppgifter
Efter avslutat examensarbete raderas all data och insamlade personuppgifter.
Inspelning av rörlig bild sker med förskolans ipad eller liknande verktyg, och lämnar inte förskolans lokaler. (kan tas bort om ni ej spelar in rörlig bild.)
Frivillighet

Deltagande i studien är frivilligt och bygger på att barnets vårdnadshavare ger sitt skriftliga samtycke. Alla deltagare har också rätt att avbryta sin medverkan i studien när som de önskar utan att ange särskilda skäl för det. För att avbryta sin medverkan kontaktas studenterna, se kontaktuppgifter nedan. Väljer du att inte låta ditt barn delta i studien, eller att avbryta medverkan, så kommer detta inte få några konsekvenser och inte påverka eller inkräkta på ditt barns sedvanliga tillvaro på förskolan.

Bilaga 2- Samtyckesblankett

Jag har tagit del av ovanstående information och samtycker till att mitt barn deltar i studien

Datum ……..……

Barnets namn……..……

vårdnadshavares underskrift/er

…….……..……

……..

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående mailadresser eller telefonnummer:

Mbayang Njie yambayang988@outlook.com

Najma Mohamed gusmohnai@student.gu.se

Suzan Cetin suzancetin1@hotmail.com

Med vänliga hälsningar

Mbayang Njie, Suzan Cetin och Najma Mohamed

Kursansvarig är:

Andreas Jacobsson

E-mail: andreas.jacobsson@gu.se